

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МАКСИМЧУК Маргарита Володимирівна

УДК 658.14

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Маргарита МАКСИМЧУК

Керівник роботи
КУРОВСЬКА Наталя Олександрівна,
к.е.н. доцент

Житомир – 2024

Висновок кафедри фінансів і кредиту

за результатами попереднього захисту: кваліфікаційної роботи Максимчук М.В.

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту

_____ № __ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

к.е.н., професор

Дмитро ДЕМА

«__» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти МАКСИМЧУК Маргарита Володимирівна

захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Максимчук М. В. Управління грошовими потоками підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2024.

В кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади управління грошовими потоками підприємства. Визначено фактори, що впливають на процес формування та використання грошових потоків підприємства. Проаналізовано сучасний стан грошових потоків підприємства. Надано рекомендації щодо вдосконалення управління грошовими потоками підприємства.

Ключові слова: грошові потоки, управління, чистий рух грошових коштів, підприємство, грошові ресурси.

SUMMARY

Maksymchuk M.V. Management of cash flows of the enterprise. – Manuscript.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance». – Polissia National University, 2024.

The qualification paper substantiates the theoretical and methodological principles of managing cash flows of the enterprise. Factors affecting the process of formation and use of cash flows of the enterprise are determined. The current state of the company's cash flows is analyzed. Recommendations are provided for improving the company's cash flow management.

Keywords: cash flow, management, net cash flow, enterprise, cash resources.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2.СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	13
Висновки до розділу 2.....	21
РОЗДІЛ 3.НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	22
Висновки до розділу 3.....	25
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Грошові потоки є важливою темою для обговорення в світі сучасного бізнесу, ефективне управління якими визначає фінансову стійкість та успіх підприємства. «Cash–flow» вказують, чи підприємство кредитоспроможне; чи може інвестувати кошти у нові проекти та технології; чи вистачає коштів для тезаврації (самофінансування) й в разі незапланованих витрат та непередбачуваних ситуацій на внутрішньому чи зовнішньому рівні. Грошові потоки підприємства є основним елементом фінансового управління і впливають на всі діяльності підприємства, тому тема дослідження є актуальною в сучасних умовах функціонування підприємств.

Свою наукову діяльність вивченню даної теми присвятили, такі науковці: Біндасова Ю.А., Кузнецова Д.С., Петренко В.С., Плінгей К.І., Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування проблем формування та розробка практичних рекомендацій щодо напрямів вдосконалення управління грошовими потоками підприємства.

Відповідно до поставленої мети, основними *завданнями* кваліфікаційної роботи є: розкрити теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства; визначити фактори, що впливають на процес формування та використання грошових потоків підприємства; провести аналіз грошових потоків ТОВ «Святець»; обґрунтувати шляхи вдосконалення управління грошовими потоками підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів процесу управління грошовими потоками підприємства за матеріалами ТОВ «Святець».

Методи дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи були застосовані такі загальнонаукові та специфічні методи дослідження:

абстрактно-логічний метод: використовувався для теоретичних узагальнень, трактування поняття «cash – flow» та формулювання висновків, а також для визначення різноманітних факторів, що впливають на процес формування та використання грошових потоків підприємства в українському бізнесі; *статистико-економічний метод*: застосовувався для визначення сучасних тенденцій розвитку грошового потоку та для оцінки функціонування грошового потоку на прикладі українських підприємств; *табличні та графічні прийоми* - використовувалися для наочного зображення результатів проведеного дослідження.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні результати дослідження кваліфікаційної роботи пройшли апробацію на наступних науково-практичних конференціях:

- «Теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства», опублікованій у збірнику праць студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2023» (30 листопада 2023 р., Поліський національний університет);

- «Шляхи вдосконалення управління грошовими потоками ТОВ «СВЯТЕЦЬ»», опублікованій у збірнику наукових праць за результатами X-тої Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент: витоки, реалії та перспективи розвитку», присвяченої 73-ій річниці від дня народження д. е. н., професора Петра Степановича Березівського (7 березня 2024 р., Львівський національний університет природокористування).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі: вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (41 найменування). Основний текст роботи викладено на 24 сторінках. Ілюстративний матеріал представлений у вигляді 7 таблиць та 3 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Грошовий потік («cash–flow») – сукупність різних надходжень, видатків грошових коштів та їх еквівалентів одержаних підприємством від господарської діяльності. Розрахувати грошовий потік можна додавши сальдо сум грошових потоків підприємства від його загальних видів діяльності, а саме: операційної, фінансової та інвестиційної. Діяльність будь-якого підприємства напряду пов’язана з рухом «cash–flow».

Аналіз грошових потоків підприємства базується на використанні даних бухгалтерської фінансової звітності, яка складається із балансу (Звіт про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів (за прямим і непрямим методами), приміток до річної фінансової звітності [11, с. 233].

Поняття «cash-flow» вивчали такі вчені як: Біндасова Ю.А., Кузнецова Д.С., Петренко В.С., Плінгей К.І., Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. та інші.

Запропоновано розглянути підхід українських науковців щодо поняття «cash – flow» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підхід науковців до визначення «грошовий потік»

Науковці	Визначення поняття «грошовий потік»
Біндасова Ю. А. [2]	Поняття «грошовий потік» характеризує рух капіталу, грошових фондів, як готівкових так і безготівкових, а також оборот окремих фінансових інструментів.
Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. [9, с.79]	Грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті виробничо - господарської діяльності підприємств.
Плінгей К. І. [24]	Грошовий потік - це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті господарської діяльності підприємств

Джерело: узагальнено автором.

Звіт про рух грошових коштів - основне джерело інформації для аналізу грошових потоків та прийняття рішень користувачами фінансової звітності. Він є найважливішим інструментом управління грошовим потоком. Даний звіт необхідний як менеджерам підприємства, так і зовнішнім користувачам - кредиторам, акціонерам, інвесторам і т. д., які за результатами його побудови та аналізу можуть побачити реальні доходи і витрати, а також оцінити: в якому обсязі і з яких джерел отримані грошові кошти та які основні напрямки їх витрачання [25, с. 256].

Як і зазначалось раніше, в сучасній макроекономічній практиці розрізняють два основних методи оцінки грошових потоків (cash – flow) (операційної діяльності) на підприємстві: прямий та непрямий.

Щоб розрахувати грошовий потік від операційної діяльності за прямим методом необхідно: до залишку коштів (який є на початок розрахунку) додати вхідні грошові потоки та відняти вихідні [16].

При застосуванні непрямого методу необхідно до прибутку додати усі операційні доходи відняти операційні витрати відняти зменшення кредиторської заборгованості додати зменшення дебіторської заборгованості та збільшення кредиторської заборгованості та відняти збільшення дебіторської.

Звіт про рух грошових коштів, складений непрямим методом, має ряд переваг для аналізу показників діяльності підприємства, адже він показує взаємозв'язок отриманого чистого прибутку зі змінами активів та зобов'язань підприємства. Крім того, він простіший для використання, не вимагає великих розшифровок оборотів по рахунках, тому в зарубіжній практиці він використовується частіше, хоча МСБО надають перевагу прямому методу складання цього звіту [15, с. 52].

Прямий метод - беруться до уваги всі грошові надходження і виплати, що стосується виробничої діяльності. Цей метод надає інформацію про загальну суму грошових коштів, які утворилися як у середині підприємства, так і за його межами у результаті господарської діяльності [31, с. 66].

Кожен з двох розглянутих методів має свої переваги та недоліки, які наведені нижче (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки методів оцінки грошових потоків

Метод	Переваги	Недоліки
Непрямий	<ul style="list-style-type: none"> ➤ врахування часової вартості грошей; ➤ визначення точного джерела надходжень коштів; ➤ зрозумілість для багатьох користувачів фінансової діяльності; ➤ планування та управління майбутніми грошових потоків. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ складність розрахунків; ➤ потребує більш детальної фінансової інформації; ➤ потребує більше часу на розрахунки.
Прямий	<ul style="list-style-type: none"> ➤ простота розрахунків; ➤ зменшення обсягу роботи; ➤ економія робочого часу; ➤ відсутність в необхідності пошуку додаткових джерел інформації. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ не враховує часову вартість грошей; ➤ може не враховувати амортизацію.

Джерело: власні дослідження та [15].

Правильне управління грошовими потоками підприємства в майбутньому забезпечує фінансову стабільність та фінансову рівновагу від усіх видів діяльності підприємства

Необхідність управління та контролю грошових потоків полягає у відповіді на наступні питання:

- чи має підприємство достатньо власних коштів для фінансування своєї діяльності, тобто чи достатньо коштів для тезаврації (самофінансування);
- чи генерує компанія необхідні кошти для придбання додаткових засобів для подальшого розвитку та існування;
- чи є у підприємства фінансові ресурси для покриття незапланованих та непередбачуваних витрати;
- чи є у підприємства вільні кошти для погашення боргів.

Управління грошовими потоками на підприємстві відбувається в декілька етапів.

Планування грошових потоків. На цьому етапі розробляється план та прогнози грошових потоків на певний період часу. План допомагає

фінансовому працівнику на підприємстві зрозуміти, коли і скільки коштів потрібно мати в розпорядженні для забезпечення нормального бізнес-процесу.

Балансування грошових потоків. На цьому етапі працівники фінансового відділу підприємства стараються забезпечити баланс між надходженнями та витратами, тобто планування витрат так, щоб не дефіциту коштів, що може призвести до прострочки платежів або боргів.

Синхронізація платежів. Цей етап передбачає управління та планування датами платежів, тобто встановлення оптимальних графіків платежів, щоб уникнути непередбачених витрат на проценти за кредитами, як приклад.

Розрахунок оптимального залишку коштів. Фінансовий аналітик підприємства має визначити такий рівень ліквідності, який дозволить виконувати всі платежі без зайвого надмірного зберігання коштів [18, с. 92].

Правильно сформована та організована система управління грошовими потоками допомагає підвищити прибутковість підприємства та мінімізувати витрати.

Ефективність та якість процесу управління грошовими потоками забезпечує не тільки стабільну фінансову стійкість підприємства, а й дає змогу подальшого розвитку та досягнення більших фінансових прибутків в майбутньому.

В разі виникнення проблем в управлінні грошових потоків необхідно дослідити показники грошового потоку, зокрема, показники ефективності, якості та достатності грошових потоків (табл. 1.3). Ефективність грошових коштів оцінюється за відношенням між витратами та результатами. Якість грошового потоку відображає стабільність та надійність потоку грошових коштів на підприємстві. Достатність грошового потоку вказує на те, чи вистачає підприємству грошових ресурсів для покриття своїх фінансових зобов'язань та здійснення операцій [17].

Розрахунок саме цих показників допоможе підприємству ефективно управляти своїми фінансами, забезпечувати фінансову стабільність та

сприятиме прийняттю обґрунтованих фінансових рішень, забезпеченню стійкості та успішності бізнесу в майбутньому.

Таблиця 1.3

Показники грошового потоку

Показник та його характеристика	Алгоритм розрахунку та умовні показники
Якість чистого грошового потоку	
Коефіцієнт якості чистого грошового потоку визначає якість чистого грошового потоку за рахунок збільшення питомої ваги чистого прибутку, який отриманий від реалізації продукції і зниження її собівартості.	$K_{\text{я}} = \frac{\text{ЧПрп}}{\text{ЧГП}}$ де ЧПрп - обсяг чистого прибутку від реалізації продукції; ЧГП- обсяг чистого грошового потоку.
Достатність чистого грошового потоку	
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку визначає достатність акумульованого підприємством чистого грошового потоку з позицій його потреб.	$K_{\text{дчгп}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{ОБ} + \Delta\text{Зтм} + \text{Д}}$ де ОБ - сума виплат основного боргу по кредитах та позиках; $\Delta\text{Зтм}$ - сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей в складі обігових активів; Д – сума дивідендів, що сплачуються.
Ефективність чистого грошового потоку	
Коефіцієнт ефективності грошового потоку в досліджуваному періоді визначає результативність управлінських рішень щодо грошових потоків, їх вплив на стан фінансової рівноваги.	$K_{\text{егп}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{ВГП}}$ де ЧГП- обсяг чистого грошового потоку; ВГП – сума від'ємного грошового потоку.
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків, який в процесі аналізу може доповнюватися показниками абсолютної і поточної ліквідності. Цей показник характеризує здатність підприємства покривати необхідні витрати грошових коштів позитивним грошовим потоком в звітному періоді.	$K_{\text{лгп}} = \frac{\text{ПГП}}{\text{ВГП}}$ де ПГП – сума позитивного грошового потоку; ВГП – сума від'ємного грошового потоку.

Джерело: адаптовано на основі даних [41, с. 130].

Показники грошових потоків допомагають аналізувати фінансову продуктивність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства, є важливими для повного аналізу фінансового стану компанії. а також допомагають приймати відповідні стратегічні рішення [39].

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що грошовий потік є ключовим елементом фінансової діяльності будь-якого підприємства. Аналіз грошових потоків на основі бухгалтерської звітності дозволяє оцінити фінансову стійкість та ліквідність підприємства та є важливим підґрунтям для прийняття різних управлінських рішень. Розглядаючи різні підходи до визначення поняття «cash-flow» відомими українськими науковцями, ми дійшли висновку: існують спільні риси та відмінності у трактуванні даного терміну, що яскраво підкреслює його багатогранність та значущість.

2. Аргументуючи необхідність управління грошовими потоками, вказано на те, що ефективне управління дозволяє уникнути дефіциту коштів та забезпечує своєчасне покриття фінансових зобов'язань, а правильне управління грошовими потоками сприяє підвищенню прибутковості підприємства, мінімізації витрат, забезпечує умови для подальшого розвитку та досягнення фінансової успішності.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для дослідження аналізу грошових потоків товариств з обмеженою відповідальністю було обрано підприємство ТОВ «Святець». Статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю становив 57 500 грн. Основний вид діяльності (КВЕД) – 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур [35].

Основною галуззю спеціалізації підприємства є рослинництво (а саме вирощування зернових та технічних культур) та тваринництво. У користуванні підприємства ТОВ «Святець» перебуває 4 050 га землі. На виробництві та над процесом створення готової продукції працює 220 працівників (станом на 2022 р.).

Для комплексного, глибокого та досконалого дослідження грошових потоків підприємства ТОВ «Святець», було приділено увагу таким важливим показникам, а саме:

- рентабельність підприємства ТОВ «Святець»;
- аналіз руху грошових коштів підприємства ТОВ «Святець»;
- показники грошового потоку підприємства ТОВ «Святець»;
- аналіз грошових потоків ТОВ «Святець» за останні п'ять років.

Як зазначало вище, для кращого та поглибленого вивчення досліджуваної теми необхідно визначити рівень рентабельності підприємства (табл. 2.1).

Оскільки, цей показник є надважливим, якщо підприємство ТОВ «Святець» є нерентабельним немає сенсу вести розрахунки дослідження грошових потоків.

Розглянувши динаміку показників рентабельності підприємства ТОВ «Святець» протягом останніх трьох років, спостерігається тенденція до позитивних змін.

Таблиця 2.1

Показники рівня рентабельності ТОВ «Святець»

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютна зміна, %	Темп приросту, %
Рентабельність операційної (основної) діяльності	-0,20	0,051	0,551	0,75	-2,73
Рентабельність звичайної діяльності	-0,18	0,052	0,548	0,73	-2,98
Рентабельність активів	17,79	4,58	9,67	-8,12	0,54
Рентабельність власного капіталу	30,42	7,77	16,49	-13,92	0,54
Рентабельність реалізованої продукції	10,60	3,33	8,59	-2,01	0,81

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності підприємства.

Зокрема, значення показника рентабельності операційної діяльності покращилося з від'ємного значення в 2021 р. (-0,20%) до позитивного значення в 2023 р. (0,551%), це свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності, свідчить про успішне впровадження заходів щодо оптимізації витрат і підвищення ефективності виробництва та збуту.

Показник рентабельності звичайної діяльності змінився з -0,18% в 2021 р. до 0,548% в 2023 р., цей показник демонструє значне покращення, що вказує на загальне підвищення прибутковості звичайної діяльності підприємства.

Спостерігається зниження рівня рентабельності з 17,79% в 2021 р. до 4,58% в 2022 р. Проте попри зниження у 2022 р., компанії вдалося частково відновити ефективність використання активів у 2023 р. (рентабельність активів становила 9,67%). Це може вказувати на успішні дії щодо управління активами та підвищення їх ефективності в останній рік.

Водночас, показник рентабельності власного капіталу зменшився з 30,42% у 2021 р. до 7,77% в 2022 р., проте потім показник збільшився до

16,49% в 2023 р., що вказує на відновлення прибутковості власного капіталу після кризового періоду.

Показник рентабельності реалізованої продукції відображає тимчасове зниження прибутковості у 2022 р. (3,33 % в порівнянні з 10,69% в 2021 р.) та демонструє покращення вже в 2023 р. (8,59% що на 5,26% більше в порівнянні з 2022 р.) та може свідчити про покращення ринкової ситуації або успішні заходи підприємства щодо підвищення маржі продукції.

Аналіз показників рентабельності свідчить про те, що компанія пройшла через період значних викликів у 2022 р., які негативно вплинуло на її фінансові результати. Очевидно, постраждав ринок збуту та призупинилось виробництво у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ на територію України.

Однак, вже в 2023 р. спостерігається відновлення основних показників рентабельності, це свідчить про успішні дії керівництва щодо стабілізації та підвищення ефективності діяльності.

Незважаючи, на позитивну динаміку в 2023 р., існує необхідність подальшої оптимізації операційних процесів та ефективного управління активами та капіталом для забезпечення зростання в майбутньому.

Негативні темпи приросту деяких показників потребують уваги для запобігання можливих ризиків та забезпечення стабільного фінансового розвитку підприємства.

Рух грошових коштів у дослідженні грошових потоків підприємства є найважливішим аспектом, який показує співвідношення грошових коштів, які надходять та грошових коштів, які витрачаються на підприємстві протягом певного періоду часу.

Досліджуване підприємство займається, зокрема, рослинництвом та тваринництвом, що напряму залежить від природних умов та навколишнього середовища, тому спостерігається відсутність чистого грошового потоку від інвестиційної діяльності, яка зумовлена відсутністю інвестиційних проектів.

Однією з причин відсутності руху коштів від інвестиційної діяльності - ТОВ "Святець" може бути нещодавня зміна засновників підприємства, нові власники могли зупинити або переоцінити поточні інвестиційні проекти (табл. 2.2).

Проаналізувавши зміни в грошових потоках підприємства ТОВ «Святець» за період 2021-2023 рр., можна зробити кілька висновків щодо руху коштів у результаті операційної та фінансової діяльності (інформація про інвестиційну діяльність відсутня).

Таблиця 2.2

Аналіз руху грошових коштів підприємства ТОВ «Святець»

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності						
Надходження від: реалізації продукції товарів, робіт, послуг)	176945	100	172697	100	160693	100
Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)	155292	88	149003	86	135 643	84
Витрачання на оплату праці	17838	10	19165	11	19 628	12
Відрахування на соціальні заходи	4140	2	4440	3	4 542	3
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-325	-0,2	89	0,1	880	0,5
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності						
Інші платежі	-333	-0,2	-	-	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	333	0,2	-	-	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	8	0,005	89	0,05	880	0,55
<i>Залишок коштів на початок року</i>	12	0,007	20	0,01	109	0,1
<i>Залишок коштів на кінець року</i>	20	0,01	109	0,06	989	0,6

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності.

Операційна діяльність: Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) демонструють поступове зниження: від 176 945 тис. грн у 2021 р. до 160 693 тис. грн у 2023 р.

Витрати на оплату товарів (робіт, послуг) також знизилися з 155 292 тис. грн у 2021 р. до 135 643 тис. грн у 2023 р., що може вказувати на певну оптимізацію витрат або зменшення обсягу закупівель.

Витрати на оплату праці зросли з 17 838 тис. грн у 2021 році до 19 628 тис. грн у 2023 р., це може свідчити про підвищення заробітної плати працівників або збільшення кількості персоналу. Відрахування на соціальні заходи також показали зростання з 4 140 тис. грн у 2021 р. до 4 542 тис. грн у 2023 р., це характеризує підприємство як відповідальну юридичну особу перед соціальними зобов'язаннями.

Натомість, чистий рух коштів від операційної діяльності демонструє покращення: від негативного та від'ємного значення у 2021 р. (325 тис. грн) до позитивного значення у 2023 р. (880 тис. грн), що свідчить про покращення ефективності операційної діяльності підприємства, як основної та провідної діяльності.

Рух грошових коштів від фінансової діяльності: у 2021 р. було зафіксовано інші платежі у від'ємному розмірі 333 тис. грн. Натомість, чистий рух коштів від фінансової діяльності становив 333 тис. грн, що компенсувало негативні платежі.

У 2022 та 2023 рр. фінансова діяльність не демонструвала руху грошових коштів, інформація відсутня, що вказує на відсутність будь яких фінансових операцій.

Отже, Чистий рух грошових коштів за звітний період зростає від 8 тис. грн у 2021 р. до 880 тис. грн у 2023 р., що майже в сто разів більше та свідчить про загальне покращення фінансової ситуації підприємства, варто зазначити: оскільки, основне джерело доходу підприємства – надходження від реалізації, то основною діяльністю є операційна діяльність.

Показники ефективності, якості та ліквідності чистих грошових потоків є важливими інструментами для оцінки фінансового стану підприємства (табл. 2.3).

Саме ці показники допомагають інвесторам, фінансовим аналітикам та менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо управління фінансами та інвестиціями.

Таблиця 2.3

Показники грошового потоку ТОВ «Святець»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна 2023 р. до 2021 р.
Якість чистого грошового потоку, %	0,04	1,55	6,37	6,33
Ефективність чистого грошового потоку, %	0,005	0,05	0,55	0,546
Ліквідність чистого грошового потоку, %	99,82	100,05	100,55	0,73

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Святець».

Дослідивши та проаналізувавши показники якості, ефективності та ліквідності чистого грошового потоку ТОВ «Святець», спостерігається зростання показника якості грошового потоку з 0,04% у 2021 р. до 6,37% у 2023 р. Це може свідчити про те, що відношення чистого грошового потоку до чистого прибутку підприємства значно покращилося протягом цього періоду, може бути зумовлено ефективнішим управлінням ресурсами, зниженням витрат або збільшенням грошового потоку.

Показник ефективності чистого грошового потоку відображає, наскільки ефективно підприємство генерує чистий грошовий потік від своєї основної діяльності, спостерігається незначний ріст значення з 2021 р. по 2023 р. зросло на 0,546%, можливо збільшення обсягів продажів, оптимізація витрат або впровадження нових ефективних стратегій спричинило зростання даного показника.

Спостерігається також зростання показника ліквідності чистого грошового потоку з 99,82% у 2021 р. до 100,55% у 2023 р. Це може свідчити про те, що підприємство має достатньо грошових ресурсів для покриття своїх поточних зобов'язань.

Загалом підприємство ТОВ "Святець" виявило незначні позитивні тенденції у сфері показників грошового потоку, що може свідчити про його ефективне управління ресурсами та стабільність фінансового стану в майбутньому.

Для того, щоб зрозуміти, тенденцію покращення та надати більш аргументований аналіз грошових потоків підприємства, в процесі дослідження було розраховано та зображено чистий рух грошових коштів від операційної та фінансової діяльності (рис. 2.1) за останні п'ять років (чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності відсутній).

Аналіз грошового потоку підприємства протягом п'яти років дозволить: виявити довгострокові тенденції; прогнозувати майбутні фінансові результати; виявити потенційні проблеми; забезпечить стабільний розвиток підприємства та підвищити його конкурентоспроможність на ринку.

Рис. 2.1. Аналіз чистих грошових потоків підприємства ТОВ «Святець»

Джерело: розроблено на основі фінансової звітності.

В 2019 р. та 2020 р. чистий потік від операційної діяльності показав від'ємне значення та становив - 11515 тис. грн у 2019 р. та -12329 тис. грн у 2020 р., це свідчить про те, що операційні витрати компанії значно перевищували доходи від основної діяльності.

Очевидно, для покриття операційних витрат ТОВ "Святець" залучало еквівалентні суми від фінансової діяльності, що відображено позитивними чистими грошовими потоками від фінансової діяльності у розмірі 11515 тис.

грн у 2019 р. та 12329 тис. грн у 2020 р., ймовірно, це зумовлено, кредиторською заборгованістю та залученням підприємством інших фінансових ресурсів.

В 2021 р. ситуація значно покращилася, проте потік грошових коштів від операційної діяльності залишився від'ємним та становив -325 тис. грн. Позитивний чистий грошовий потік від фінансової діяльності склав 333 тис. грн, це значно менше ніж у попередні роки, що свідчить про зменшення потреби в залученні додаткових фінансових ресурсів завдяки покращенню операційної діяльності.

В 2022 р. чистий грошовий потік від операційної діяльності став позитивним і склав 89 тис. грн, що вказує на початок генерації грошових коштів від основної діяльності підприємства, відсутність чистих грошових потоків від фінансової діяльності свідчить про те, що компанія не залучала додаткових коштів або не погашала кредиторську заборгованість та борги цього року.

В 2023 р. чистий грошовий потік від операційної діяльності продовжував зростати і досягнув 880 тис. грн, це свідчить про покращення фінансового стану підприємства відсутність чистих грошових потоків від фінансової діяльності, свідчить про стабільність і відсутність потреби у зовнішньому фінансуванні.

Отже, протягом п'яти років підприємство ТОВ "Святець" значно покращило свої чисті грошові потоки від операційної діяльності. З негативних потоків грошових коштів від операційної діяльності у 2019-2020 рр., підприємство поступово здійснило прогресивні зміни до позитивних чистих грошових потоків у 2022-2023 рр. Це свідчить про підвищення ефективності та рентабельності основної діяльності підприємства. Зменшення залежності від фінансової діяльності для покриття витрат вказує на поступову стабілізацію фінансового стану підприємства. Відсутність грошового потоку від інвестиційної діяльності протягом останніх 5 років може свідчити, про

зосередження власників на інших видах діяльності, щоб зменшити інвестиційні витрати, та знизити ризики для збереження фінансової стабільності.

Висновки до розділу 2

1. В процесі дослідження грошового потоку ТОВ «Святець» визначено: підприємство демонструє позитивну динаміку за останні три роки в досліджуваних фінансових показниках. Поступове покращення чистих грошових потоків від операційної діяльності, свідчить про підвищення ефективності та рентабельності основної діяльності підприємства. Відсутність чистого руху грошових коштів від фінансової вказує на стабілізацію фінансового стану підприємства та відсутність потреби в зовнішньому фінансуванні. Відсутність чистого руху грошових коштів від інвестиційної діяльності може свідчити про зосередження власників на інших видах діяльності для зменшення інвестиційних витрат і зниження ризиків для збереження фінансової стабільності.

2. За результатами дослідження грошових потоків та фінансового стану ТОВ «Святець» встановлено, що підприємство пройшло через кризовий період і продемонструвало значні позитивні зрушення у фінансовому стані, що є позитивною основою для подальшого стратегічного розвитку підприємства та підвищення конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі повного дослідження показників рентабельності, ліквідності та платоспроможності, ефективності використання грошових коштів та повного аналізу руху грошових коштів на підприємстві ТОВ «Святець» на основі п'яти останніх років було сформовано ймовірність банкрутства та прогноз руху грошових коштів.

Таблиця 3.1

Ймовірність банкрутства підприємства за різними моделями

Ймовірність банкрутства за моделлю	Попередній рік		Звітний рік	
	Значення	Результат	Значення	Результат
Альтмана	10,82	ймовірність банкрутства дуже низька	36,98	ймовірність банкрутства дуже низька
Таффлера	2,86	непогані довгострокові перспективи	0,96	непогані довгострокові перспективи
Ліса	0,08	ймовірність банкрутства дуже низька	0,06	ймовірність банкрутства дуже низька
Спрінгейта	2,3	компанія не є потенційним банкрутом	1,6	компанія не є потенційним банкрутом

Джерело: розроблено на основі даних фінансової звітності підприємства.

З досліджених даних таблиці спостерігається: за моделлю Альтмана не значний суттєвий зріст ймовірності банкрутства для ТОВ "Святець" у звітному році, проте значення тримається на рівні нормативного. У той же час за моделями Таффлера, Ліса і Спрінгейта відзначається тривало низький рівень ймовірності банкрутства.

Щоб в майбутньому фінансовий стан підприємства був стабільний та стійкий фінансовим аналітикам необхідно:

- зайнятись розширенням вирощування культур, так як компанія зайнята вирощуванням зернових культур, є можливість розширення асортименту або підвищення обсягів вирощування для визначення нових ринків або задоволення підвищеного попиту;

- диверсифікація виробництва, розгляд можливостей для різноманіття виробничих напрямків, що може зменшити ризики коливання ціни на ринку.

- час від часу моніторити фінансовий аналіз грошових потоків підприємства за всіма видами діяльностей.

В процесі дослідження на основі даних фінансової звітності ТОВ «Святець» за останні 5 років було спрогнозовано рух грошових коштів від операційної (рис. 3.1) та фінансової діяльностей (рис. 3.2) на 2024-2025 рр.

Рис. 3.1. Прогноз чистого руху грошових коштів від операційної діяльності ТОВ «Святець» на 2024-2025 рр.

Джерело: розроблено на основі даних фінансової звітності підприємства.

В 2019-2021 рр. підприємство мало негативний чистий рух грошових коштів, що свідчить про збиткову операційну діяльність. Найбільший від’ємний потік грошових коштів був у 2020 р. та становив -12329 тис. грн.

У 2022-2023 рр. ситуація почала покращуватися, з позитивним чистим рухом у 2021 р. та становить 89 тис. грн та в 2022 р. 880 тис. грн, якщо позитивна тенденція буде і надалі спостерігатись покращення показників чистого руху від операційної діяльності вже в 2025 р. та становитиме 14321,8

тис. грн то є ймовірність покращення чистого грошового потоку від операційної діяльності на 13441,8 тис. грн порівняно з 880 тис. грн в 2023 р.

Проте варто врахувати всі зовнішні та внутрішні фактори, оскільки досліджуване підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових культур, бобових культур та насіння олійних культур, що на пряму залежить від природніх умов та навколишнього середовища.

В 2019-2020рр. підприємство мало значний позитивний чистий рух грошових коштів 11515 тис. грн у 2019 р. та 12329 тис. грн у 2020 р., це свідчить про активну фінансову діяльність та залучення коштів, що було зумовлено потребою погашення операційних витрат. Різке зниження чистих грошових потоків, з нульовими значеннями у 2022 і 2023 рр. може вказувати на зупинку фінансування або погашення зобов'язань. Очікується наявність від'ємного грошового потоку або відсутність грошового потоку від фінансової діяльності, з прогнозованими значеннями -4590 тис. грн у 2024 р. і -13400,4 тис. грн у 2025 р., що вказує на значні фінансові зобов'язання в майбутньому, які можуть вплинути на ліквідність підприємства.

Рис. 3.2. Прогноз чистого руху грошових коштів від фінансової діяльності ТОВ «Святець» на 2024-2025 рр.

Джерело: розроблено на основі даних фінансової звітності підприємства

При цьому протягом останніх п'яти років дані про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності відсутні.

Для того щоб покращити грошові потоки ТОВ «Святець» та фінансову ситуацію на підприємстві в першу чергу необхідно:

- переглянути наявність інвестиційних проектів, оскільки присутня відсутність прибутку від фінансової діяльності в 2022 р., для стабільного та повноцінного функціонування необхідно переглянути додаткові інвестиційні проекти;

- можливо варто залучити інвестора;

- почати планувати нові проекти або приділити увагу (не прибутковим), які сприятимуть зростанню підприємства та приносять додатковий грошовий потік в майбутньому;

- оцінити ефективність управління активами, можливо, підприємству необхідно оптимізувати використання своїх ресурсів.

- збалансувати надходження та витрати від всіх видів діяльності та провести контроль у плануванні та управлінні витратами (при чистому доході від реалізації готової продукції в 2023 р. – 160693 тис. грн підприємство має чистого прибутку – 13808 тис. грн);

- ретельно дослідити ринок, можливо потрібно шукати нові ринки збуту, адже, а витрати на реалізацію готової продукції є занадто великими (собівартість реалізованої продукції становить 142908 тис. грн, при доході 160693 тис. грн).

Висновки до розділу 3

1. У процесі дослідження фінансового стану та, зокрема, показників грошового потоку, розраховано імовірність банкрутства за чотирма різними моделями. Всі чотири моделі показали низьку імовірність банкрутства, підприємство не є потенційним банкрутом. На основі аналізу різних моделей було скориговано висновок про стабільний фінансовий стан ТОВ «Святець».

2. Спрогнозовано рух грошових коштів від операційної та від фінансової діяльностей, визначено необхідність подальшого моніторингу та оптимізації операційної діяльності для забезпечення стабільного позитивного руху грошових коштів, аргументували необхідність перегляду фінансової стратегії та надано рекомендації для покращення грошових потоків ТОВ «Святець»: розширення вирощування культур та диверсифікація виробництва; постійний моніторинг фінансового аналізу грошових потоків за всіма видами діяльності; збалансування надходжень та витрат, контроль у плануванні та управлінні витратами тощо.

ВИСНОВКИ

1. Обґрунтовано, що грошовий потік – це сукупність різних надходжень та видатків грошових коштів підприємства, що визначається як результат його господарської діяльності. Грошовий потік підприємства об'єднує три види діяльності: операційну, інвестиційну та фінансову.

2. Встановлено, що для розрахунку грошового потоку використовуються дані фінансової звітності, такі як: баланс; звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів вважається основним джерелом інформації для аналізу грошових потоків. Цей звіт є основним та ключовим інструментом управління «Cash – flow».

3. Зазначено, що необхідно розрізняти два основні методи для оцінки грошових потоків - прямий та непрямий. Найбільш простішим та більш вживаним є прямий метод оцінки грошових потоків.

4. Проаналізувавши показники рентабельності ТОВ «Святець», зроблено наступні висновки: значне покращення показників рентабельності ТОВ "Святець" з 2021 р. по 2023 р., основна та звичайна діяльність стали прибутковими, що свідчить про підвищення ефективності.

5. Акцентовано увагу на тому, що спостерігається тенденція покращення чистого руху коштів від операційної діяльності з -325 тис. грн у 2021 р. до 880 тис. грн у 2023 р. Дослідивши динамку протягом 2019 - 2023 рр. ТОВ "Святець" значно покращило свої чисті грошові потоки від операційної діяльності, зменшуючи залежність від зовнішнього фінансування. Натомість, відсутність руху коштів від інвестиційної діяльності може бути пов'язана зі зміною власників. Якість, ефективність та ліквідність чистого грошового потоку також зросли, та свідчать про покращення фінансового стану підприємства.

6. Під час аналізу фінансового стану та, зокрема, показників грошового потоку розраховано імовірність банкрутства за різними моделями. Всі чотири моделі показали, що підприємство не є потенційним банкрутом. На основі

аналізу різних моделей можна сказати про стабільний фінансовий стан ТОВ «Святець».

7. За даними дослідження про грошові потоки ТОВ «Святець» спрогнозовано значне покращення чистого грошового потоку вже в 2025 році, також очікуються значні фінансові зобов'язання в 2024-2025 роках, що може негативно вплинути на ліквідність.

8. Надано рекомендації щодо розширення асортименту та обсягів вирощування культур; диверсифікації виробництва; постійного моніторингу фінансових показників; залучення нових інвестиційних проектів; оптимізацію управління активами; збалансування надходжень та витрат; пошуку нових ринків збуту тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. В., Недільська Л. В., Куровська Н. О. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємств. Наукові читання – 2021: збірник наукових праць за результатами науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених ННІ економіки та агробізнесу. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 7–11.
2. Біндасова Ю. О. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. 2007. С. 388–394.
3. Гут Л. В. Грошові потоки в системі управління підприємства : теоретико-практичний аспект. Економіка та управління підприємствами. 2020. Вип. 1–2. (77–78). С. 259–269.
4. Добровольська О. В. Рондова, М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. 2021. С. 132–138.
5. Дорохова, Л. М., Куровська, Н. О. Формування механізму управління дебіторською та кредиторською заборгованістю аграрних підприємств. *Наукові горизонти*. 2018. (5). С. 36–43.
6. Дорош, О. І., Пліщ, І. В. Планування грошових потоків на підприємстві. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. С. 21–28.
7. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. 214 с.
8. Іваненко В. О., Скриннік В. І., Лукашевич Ю. Л. Фінансовий менеджмент у готельно-ресторанній справі: проблеми та перспективи. *Академічні візії*. 2024. 31 с.
9. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М., Фінансовий менеджмент. *Навчальний посібник*. 2005. 485 с.

10. Коломоець, В. Рада руху грошових коштів підприємства. *E-Conomics*, 2023. №1(6). URL : <http://e-conomics.hpi.kh.ua/index.php/journal/article/view/105>.

11. Кошельок Г. В, Грінченко Р. В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. С. 231–242.

12. Кошельок Г. В., Губанов М. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками підприємства. *Економічний простір*, 2024. С. 384–389.

13. Кравчук А. О. Управління грошовими потоками сучасного підприємства. *Вісник студентського наукового товариства «ватра» вінницького торговельно-економічного інституту дтеу. Вінниця: редакційно-видавничий*. 2023. 169 с.

14. Крилова, О. В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. С. 30–33.

15. Кручак Л. В., Заяць О. Є. Звіт про рух грошових коштів: переваги та недоліки. 2020. С. 51–54.

16. Куровська Н. О. Формування капіталу в процесі забезпечення фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. *Вісник ЖНАЕУ*. 2014. № 1/2 (43), т. 2. С. 170–176.

17. Куровська, Н. Інноваційні інструменти антикризового фінансового управління. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers / resp. ed. Ondrej Mikulaš, Kostiantyn Pavlov, Karol Viktor, Olena Pavlova, Ladislav Viera, Liudmila Shostak, Anton Milan, Alla Lyalyuk. European institute of further education, Podhájska*, 2021. С. 158–160.

18. Максимчук М. Теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства. «Студентські наукові читання – 2023» : *матеріали науково-практичної конференції*. Житомир : Поліський національний університет. 2023. С. 91–93.

19. Максимчук М. Шляхи вдосконалення управління грошовими потоками ТОВ «СВЯТЕЦЬ». «Сучасний менеджмент: витоки, реалії та перспективи розвитку», Львів: Львівський національний університет природокористування. 2024. С. 196–199.
20. Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 370–374.
21. Монтика Ю. С. Роль аналізу грошових потоків у розвитку малого та середнього бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. 58 с.
22. Мордовцев О. С., Хребтов М. І. Методичний підхід до управління грошовими потоками промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2020. С. 3–8.
23. Панасюк О. В., Мазанович І. С. Удосконалення аналізу грошових потоків підприємства та їх оптимізація в процесі управління. *Приазовський економічний вісник*. 2020. С. 128–130.
24. Плінгей К. І. Теоретичні аспекти аналізу грошового потоку суб'єкта господарювання. 2019. С. 243–247.
25. Прийдун М. І. Зміст та аналітичні можливості звіту про рух грошових коштів. 2019. С. 256–261.
26. Роганова Г. О., Шірінян Л. В. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємств харчової промисловості на основі дискримінантної функції. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. № 4. С. 170–180.
27. Рожко С. Основні принципи формування ефективності моделі управління грошовими потоками. *Матеріали VII Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання»*. 2024. С. 233-234.

28. Свистун Л. А. Бюджетування грошових коштів підприємства в умовах розгортання кризових явищ в економіці. *Економіка і регіон*. 2022. С. 59–64.
29. Сердюкова, К. Р. Управління грошовими потоками підприємства. 2021. С. 93 – 94.
30. Сітак І. Л., Мурашко І. Діагностика фінансової стійкості підприємства на основі руху грошових потоків. 2019. С. 121 – 126.
31. Скорина Є. І. Переваги та недоліки складання звіту про рух грошових коштів. *Економіка та держава*. 2008. С. 64–67.
32. Сумський Н. А.. Управління грошовими потоками як складова загальної системи фінансового менеджменту підприємства. 2017. 450 с.
33. ТОВ "СВЯТЕЦЬ" – Опендатабот. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/c/03788454> (дата звернення: 07.06.2024).
34. ТОВ "Святець". *UA Region (реклама підприємств України, просування бізнесу в інтернеті)*. URL: <https://www.ua-region.com.ua/03788454> (дата звернення: 07.06.2024).
35. Товариство з обмеженою відповідальністю «Святець». *You control*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/03788454/ (дата звернення: 19.05.2024).
36. Томашевська, А. Л. Шляхи оптимізації грошових потоків підприємства. *Суспільні фінанси як основа сталого розвитку економіки*. 2019. С. 177–180.
37. Урясьєв М.О., Сутність та класифікація грошових потоків підприємства як об'єктів управління. 2023. С. 140–142.
38. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи : монографія / [І. В. Абрамова, О. М. Віленчук, Д. І. Дема та ін.] ; за ред. Д. І. Деми. Житомир : ЖНАЕУ, 2015. 364 с.
39. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.]. Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 320 с.

40. Яремко М. О. Шляхи оптимізації грошових потоків у системі управління підприємством. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий. 2023. 570 с.*

41. Ясишена В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. *Економічний простір. 2008. С. 123–131.*